

32. helluntain jälkeinen viikko, maanantai

Päivän epistola

(Jaak. 2: 14 – 26)

”Veljet, mitä hyötyä siitä on, jos joku sanoo uskovansa, mutta häneltä puuttuvat teot? Ei kai usko silloin voi pelastaa häntä? Jos veljenne tai sisarenne ovat vailla vaatteita ja jokapäiväistä ravintoa, niin turha teidän on sanoa: ”Menkää rauhassa, pitäkää itsenne lämpimänä ja syökää hyvin”, jos ette anna heille mitä he elääkseen tarvitsevat. Näin on uskonkin laita. Yksinään, ilman tekoja, se on kuollut. Ehkä joku nyt sanoo: ”Sinulla on usko, minulla on teot.” Näytä sinä minulle uskosi ilman tekoja, minä kyllä näytän sinulle uskon teoillani. Sinä uskot, että Jumala on yksi ainoa. Oikein teet – pahat hengetkin uskovat sen ja vapisevat. Mutta etkö sinä tyhjämpäiväinen ihminen tahdo tietää, että ilman tekoja usko on hyödytön? Eikö meidän isämme Abraham osoittautunut vanhurskaaksi tekojensa perusteella, kun hän vei poikansa Iisakin uhrialttarille? Huomaat, että usko vaikutti yhdessä hänen tekojensa kanssa, teoissa usko tuli todeksi. Ja niin täyttyi Raamatun sana: ”Abraham uskoi Jumalan lupaukseen, ja Jumala katsoi hänet vanhurskaaksi”, ja hän sai nimen Jumalan ystävä. Näette siis, että ihminen osoittautuu vanhurskaaksi tekojen, ei yksistään uskon perusteella. Juuri tekojensa ansiosta portto Rahabkin osoittautui vanhurskaaksi, kun otti sanansaattajat luokseen ja auttoi heidät pois toista tietä. Niin kuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin on uskokin kuollut ilman tekoja.”

Oheinen teksti on Jaakobin kirjeen tärkein osuus. Se käsittelee uskoa ja tekoja. Jaakob ei tässä kiellä sitä mahdollisuutta, että on olemassa usko ilman tekoja, mutta hän kyseenalaistaa siitä tulevan hyödyn. Uskolla tarkoitetaan tässä sitä, että ihminen hyväksyy Jumalan ilmoituksen. Teoilla tarkoitetaan kaikkia niitä asioita, joita ihmisen tulisi toteuttaa käytännön elämässään vastaanotettuaan Jumalan ilmoituksen. Jos ihmisellä on vain usko, niin voiko hän vain sen avulla pelastua? Ilman tekoja usko on kuollut, se ei pelasta häntä iankaikkiseen elämään. Uskon on toimittava rakkauden kautta (vrt. Gal. 5: 6). Jaakob ei aseta tässä vastakkain uskoa ja tekoja, vaan elävän uskon ja kuolleen uskon.

”Näytä sinä minulle uskosi ilman tekoja, minä kyllä näytän sinulle uskon teoillani.” Tässä Jaakob haastaa mahdollisen vastustajansa näyttämään, mitä voisi olla usko ilman tekoja, ilman toimintaa. Lauseen loppuosa osoittaa, että tekojen takana on usko.

Vanhan testamentin opetus yhdestä ainoasta Jumalasta on uskon perustotuus. ”Oikein teet” on tässä jo osittain ironinen lausahdus, sillä Jumalan vihan kohteena olevat pahat hengetkin uskovat sen. Siis, vaikka pahoilla hengillä on oikea usko, niin Jumala vihaa heitä. Ajatus on siinä, että oikea usko ei riitä, jos se ei vie persoonaa kohti Jumalaa.

”Ilman tekoja usko on hyödytön?” on vanhemmassa suomennoksessa ”usko ilman tekoja on voimaton” ja vielä vanhemmassa ”usko ilman töitä kuollut on”. Lauseessa on kreikan kielessä sanaleikki ”ilman tekoja” ja ”hyödytön” välillä.

”Meidän isämme Abraham” on juutalaisten yleisesti käyttämä ilmaus hänestä. Paavalin mukaan Abraham on kaikkien uskovaisten isä (Room. 4; Gal. 3 – 4). Sekä Paavali että Jaakob pitävät Abrahamia esimerkkinä uskollisuudesta ja vanhurskaudesta Jumalan edessä. ”Osoittautunut” on passiivissa, siis Jumala teki Abrahamin vanhurskaaksi, kun tämä toimi Jumalan tahdon mukaan ja samanaikaisesti luotti Jumalan antamaan lupaukseen, vaikka ne näyttivätkin olevansa ristiriidassa. Hänen toimintansa ja uskonsa vaikuttivat yhdessä, hänen toiminnassaan hänen uskonsa tuli todeksi.

”Ja niin täyttyi Jumalan sana” viittaa Jumalan lupaukseen Abrahamille jälkeläisistä (1. Moos. 15: 5 – 6) ja se täydellistyy kertomuksessa Iisakin uhraamisesta ja tämän uhrin peruuntumisesta (1. Moos. 22; vrt. 1. Makk. 2: 52). Termi ”Jumalan ystävä” löytyy Vanhasta testamentista (Jes. 41: 8; 2. Aik. 20: 7) ja Qumranin kirjoituksista.

”Ihminen osoittautuu vanhurskaaksi tekojen, ei yksistään uskon perusteella”. Jaakob tekee yleistyksen Abrahamista. Abraham on esimerkki siitä, että ihmisen täytyy sekä uskoa että toimia. Tässä ei kyseenalaisteta uskoa, mutta todetaan, että uskon on toteuduttava toiminnan kautta. Tässä ei ole ristiriitaa Paavalin kanssa, sillä Paavalikin opettaa, että ”Ainoa tärkeä on rakkautea vaikuttava usko” (Gal. 5: 6). Nähtävästi Jaakob tekstillään on halunnut korjata ihmisten väärää tulkintaa Paavalin opetuksesta. Ihmiset käsittivät, että Paavali opettaa pelastumisesta ”vain uskon kautta”, vaikka hänenkin opetuksessaan on ”rakkautea vaikuttava usko”. Rakkaus Uuden testamentin kielessä on toimintaa, kyse ei ole tunteesta.

Abram sai kutsun seurata Jumalaa ollessaan noin 75 vuotias (1. Moos. 12: 1 – 3). Jumala teki Abramin kanssa liiton ja Abram uskoi Herran antamaan lupaukseen ollessaan noin 85 vuotias (1. Moos. 15: 6). Yhdeksänkymmentä yhdeksän vuotiaana Jumala antoi Abramille uuden nimen: Abraham (kansojen paljouden isä). Sitten tuli Iisakin syntymä (1. Moos. 21: 2). Ollessaan noin 110 vuotias Jumala koetteli Abrahamia antamalla määräyksen Iisakin uhraamisesta (1. Moos. 22: 2).

Kyse on pitkästä ajanjaksosta, jolloin Abrahamin usko kasvaa ja hän toimii oikealla tavalla. Jumalan antama lupaus tavallaan täyttyy Iisakin saadessa jatkaa elämäänsä.

Jaakob ei mainitse portto Rahabin kohdalla mitään uskosta, sillä se tulee hyvin ilmi Vanhan testamentin tekstistä (Joos. 2: 9 – 11). Hän on se, joka uskon lisäksi toimi pelastaen sanansaattajat ja näin hän ja hänen omaisensa pelastuivat (Joos. 6: 22 – 25). Myöskin Heprealaiskirjeessä mainitaan tämä sama tapahtuma (Hepr. 11: 31). Tämän kertomuksen yleisyydestä ajanlaskumme alussa kertoo se, että sama kertomus löytyy myös apostolisiin isiin kuuluvilta Klemensiltä (1. Klem. 12).

”Niin kuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin on uskokin kuollut ilman tekoja.” Tämä yhteenveto osoittaa uskon ja toiminnan välisen yhteyden (vrt. Matt. 7: 21; 25: 31 – 46, Joh. 14: 15; Gal: 5: 6). Vain Jumala voi pelastaa meidät.

Päivän evankeliumi

(Mark. 10: 46 – 52)

”Siihen aikaan, kun Jeesus sitten lähti Jerikosta opetuslastensa kanssa ja suuren väkijoukon seuraamana, tien vieressä istui sokea kerjäläinen Bartimaios, Timaioksen poika. Kun hän kuuli, että ohikulkija oli Jeesus Nasaretilainen, hän alkoi huutaa: ”Jeesus, Daavidin Poika, armahda minua!” Monet käskivät hänen olla hiljaa, mutta hän vain huusi entistä kovemmin: Daavidin Poika, armahda minua!” Silloin Jeesus pysähtyi ja sanoi: ”Kutsukaa hänet tänne.” He menivät kutsumaan sokeaa ja sanoivat hänelle: ”Älä pelkää. Nouse, hän kutsuu sinua.” Mies heitti vaippansa yltään, nousi kiireesti jaloilleen ja tuli Jeesuksen luo. ”Mitä haluat minun tekevän sinulle?” Jeesus kysyi. Sokea vastasi: ”Rabbuuni, anna minulle näköni.” Silloin Jeesus sanoi hänelle: ”Mene, uskosi on pelastanut sinut.” Samassa mies sai näkönsä takaisin, ja hän lähti kulkemaan Jeesuksen mukana.”

Sama kertomus on Matteuksella (Matt. 20: 29 – 34) ja Luukkaalla (Luuk. 18: 35 – 43). Markuksella oli jo aikaisemmin kertomus sokeasta, jonka nimeä ei mainita. Tämä tuotiin Betsaidassa Jeesuksen luo ja Jeesus paransi hänet (Mark. 8: 22 – 26). Tässä yhteydessä Jeesus lähetti miehen kotiinsa ja nähtävästi kielsi tätä kertomasta tapahtuneesta.

Tämän päiväisessä kertomuksessa meillä on nimeltä tunnettu sokea, joka aktiivisesti itse pyrkii kosketukseen Jeesuksen kanssa ja josta tuli Jeesuksen opetuslapsi. Siinä on nähtävissä uskon kasvaminen. Kertomuksessa tulee esille kaksi asiaa: toisaalta parantaminen ja toisaalta kutsu

opetuslapseksi. Kertomus asettaa vastakkain Bartimaioksen kyvyn nähdä ja opetuslasten kyvyttömyyden ymmärtää Jeesuksen opetus.

Jeriko sijaitsee noin kahdeksan kilometrin päässä Jordan -joelta ja noin kahdenkymmenen kahden kilometrin päässä Jerusalemissa. Jeesuksen matka Galileasta kohti Jerusalemiä on jo lähellä päämääräänsä. Yleensä Markus ei mainitse parannetun nimeä, mutta tässä tapauksessa hän mainitsee. Tarkasti ottaen hän kertoo parannetun isän nimen. Se on tavallaan kerrottu kahteen kertaan tekstissä. Isän nimi on Timaios ja Bartimaios on suomennettuna Timaioksen poika. Oikeastaan teksti ei kerro parannetun omaa nimeä. Hän elätti itsensä kerjäämällä.

Sokean huutama ”Daavidin Poika” on ensimmäinen julkinen kerta, kun Jeesuksesta käytetään Hänen messiaanista nimeään. Pietari oli käyttänyt tätä nimeä aikaisemmin, mutta se tilanne ei ollut julkinen. Myöskin pahat henget olivat aikaisemmin tunnistaneet Jeesuksen Messiaaksi.

Kirkon opettajat ymmärtävät, että ortodoksisessa kirkossa laajasti käytössä oleva Jeesuksen rukous, ”Herra, Jeesus Kristus, Jumalan Poika, armahda minua syntistä” tai ”Herra, Jeesus Kristus meidän Jumalamme, armahda meitä”, on saanut alkunsa Bartimaioksen avun pyynnöstä.

”Mies heitti vaippansa yltään” saattaa hämmentää nykyihmistä. Vaippa tässä yhteydessä tarkoittaa päällysviittaa, jota käytettiin yöllä myös peittona. Se on mahdollisesti ollut myös se kangas, jonka päälle ihmiset ovat laittaneet Bartimaiokselle annetut lahjat. Lähempänä ihoa oli ihokas, joka meidän ajatuksissamme on pitkähäkky paita. Markuksen evankeliumissa on lukuisia mainintoja viitasta (Mark. 2: 21; 5: 25 – 30; 6: 56; 9: 3; 11: 7 – 8; 13: 6; 15: 20, 24). Näiden mainintojen yhteinen idea on muutos. Kuvataanko tässä sitä, että Bartimaios jätti taakseen vanhan järjestyksen?

”Mitä haluat minun tekevän sinulle” osoittaa, että Jeesuksella on kyky tehdä voimatekoja. Bartimaios käyttää Jeesuksesta sanaa rabbuuni. Se on kunnioittava sana opettajasta tai Jeesuksen aikana oikeastaan mestarista. ”Uskosi on sinut pelastanut” on alttarievankeliumin mukainen teksti. Suomalaisessa ”tavallisessa” käännöksessä se on muodossa ”parantanut”. Molemmat käännökset ovat mahdollisia, alttarievankeliumi ilmaisee asiasta Kirkon näkemyksen. ”Hän lähti kulkemaan Jeesuksen mukana” osoittaa Bartimaioksesta tulleen Jeesuksen opetuslapsi.

Kertomus voidaan nähdä myös hengelliseltä kannalta. Jeriko sijaitsee vain vähän Kuolleen meren yläpuolella ollen siis ”alhainen paikka”, joka kuvaa langennutta ihmiskuntaa. Kristuksen kulkeminen tämän paikan läpi kuvaa Hänen tulemistaan maailmaan ihmiseksi. Parantamalla

Bartimaioksen näkökyvyn vastaa Hänen pelastavaa toimintaansa palauttaa ihmisyyys kirkkauteen. Tultuaan Kristuksen parantamaksi, ihmiskunta voi seurata Kristusta tiellä kohti Jumalan valtakuntaa. Tätä matkaa kuvaa Kristuksen sisäänkäynti Jerusalemiin.